

משיחות ש"פ יתרו, כ"ב שבט ה'תשמ"ט

יום היארצייט־הילולא הראשון של
הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע

הימים' (נאך דער הסתלקות) בלייבט א
רושם והמשך דערפון ביז בנוגע
להנהגה בפועל¹,

ובלשון הכתובי — „והחי יתן אל
לבו. הגם אז דאס שטייט אויף דעם זמן
האבילות, איז דאס אבער א מילתא
בטעמא¹⁰ וואס איז שייך בכל הזמנים
(ניט נאר בזמן האבילות)“: דער טבע
פון א מענטש א בר-שכל איז, אז ער
טראכט אריין אין די זאכן וואס פאסירן
מיט אים און ארום אים און לערנט דער-
פון¹², עאכויכ בשעת עס פאסירט מיט

א. עס זיינען פאראן פארשידענע
דינים ומנהגי ישראל וועלכע מ'טוט אין
א יארצייט — לזכרון ולעילוי הנשמה.

כאטש עס האבן זיך געענדיקט די הנ-
גות (והגבלות) פון די ערשטע י"ב
חודשי, פונדעסטוועגן, געדענקט מען
וועגן דעם אויך דערנאך, און ווען עס
קומט דער יום בשנה פון דער הסתל-
קות (והימים האלה נזכרים ונעשים¹)
צייכנט מען אויס דעם טאג און מ'פרא-
וועט דעמולט דעם יארצייט — דורך
אמירת קדיש און תפלה לפני התיבה,
ולימוד משניות והוספה בצדקה ותורה
בכלל וכי' — לעילוי הנשמה —
וועלכע ווערט דעמולט נתעלה צו א
העכערע, שלא בערך העכערע, דרגא.

און נאכמער: אויך נאכן יארצייט איז
פאראן א המשך מזה, ווי פארשטאנדיק
פון דעם וואס מ'זאגט „זכור“ כמה
פעמים בשנה, און בכלל — במשך כל

בראש השנה.

ולהעיר שיש נוהגין. להזכיר אחר קריאת התורה
נשמת המתים“ (רמ"א או"ח סרפ"ד ס"ז. שו"ע אדה"ז
שם ס"ד).

6) להעיר שיש נוהגין לומר קדיש כל ימי חייו
(פלא יועץ, הובא בשד"ח אסיפת דינים אבלות אות
קסב).

7) אלא שאז אין בזה הדינים וההגבלות של י"ב
חודש הראשונים, כמוכח.

8) ובפרט ע"י התייחסות והקמת מוסד וכי"כ
לזכר הנשמה (כמנהג ישראל) — שזהו מזכרת נצח.

9) קהלת ז, ב.

10) ונוסף לזה — יש בו התוקף של ציווי בתורה
(ראה לקמן סי"ח).

11) וכ"ה גם לפי פירוש המדרש עה"פ (קה"ר
פ"ז, ה), הובא בפרשי" עה"פ (פירוש הא'), עביד
חסדא דיעבדון לך כ"ו, וכשם שרוצה שיזכירוהו
תמיד, לכן גם. והחי יתן אל לבו צ"ל ע"י זכרון
תמיד (משא"כ לפי פירוש הב' בפרשי", שאם לא
עכשיו יגמול לו חסד לא יגמול לו עוד, הי"ז שייך
דוקא בסמיכות לזמן המיתה, ולא תמיד כל הימים).

12) ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט הידועה שמכל
דבר שהאדם רואה או שומע יש בו הוראה בעבודת
ה' (כתר שם טוב הוספות סקכ"ז ואילך).

1) ראה בהמלוקט בס' כל בו פ"ה ס"ד. ס' גשר
החיים פ"ב. רש"י. וראה ס' המנהגים-חב"ד ע' 78
ואילך.

2) ראה מו"ק טו, ב ואילך. רמב"ם הל' אבל פ"ה
ואילך. טושרע י"ד שפ"ה ואילך.

3) אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בס' חיקון שובבי"ם,
הובא בלב דוד להחיד"א פכ"ט.

4) ובשבת — ע"י צדקה כהכנסת אורחים וכי"כ
או ברחמינות, נוסף להנתינה בכפליים בערב שבת.

5) יוהכ"פ (נסמן לקמן הערה 76), שמע"צ,
אחרון של פסח ויום ב' דחגה"ש (ראה מהרי"ל הל'
סוכה. לברש י"ד שש"ז. וראה שו"ע י"ד שם ובני"ב.
פרמ"ג או"ח סתקמ"ז. וראה ס' דרכי חסד סכ"ח.
וש"ג). ורבתינו נשיאנו נהגו לומר בחשאי יזכור

דער לימוד דערפון אין עבודת ה' [ווי דער רמב"ם שרייבט¹⁵ אז „רוב דיני התורה“ כו' לא ניתנו אלא לתקן הדיעות וליישר כל המעשים] — וב-הקדים:

די ל"ט מלאכות (האסורות בשבת) זיינען די מלאכות וואס מ'האט געטאן אין משכן. דערפון איז מובן, אז די ל"ט מלאכות זיינען די כללות'דיקע און עיקריות'דיקע עבודות פון א אידן (וואס רוב עבודתו איז בימי החול¹⁶) אין מאָכן פון דער וועלט א דירה משכן ומקדש לה'¹⁷, „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם“¹⁸, און דארטן דינען דעם אויבערשטן (וואס דאס איז די תכלית וכוונה פון עבודת האדם)¹⁹.

און די תנאים אין הלכות שבת אין דעם גדר פון א מלאכה (אסורה בשבת, דערפאר וואס דאס איז א מלאכה אין משכן) — גיבן ארויס אין וואס עס בא-שטייט די מלאכה (עבודה) פון א אידן

אין אן איבעראשענדע זאך (בענינונו — א הסתלקות פון א קרוב כו'), רירט דאס אים אן שטארקער און דאס איז אים מעורר עס זאל ביי אים זיין טיפער דער „יתן אל לבו“ — און דאס זאל אים ברענגען צו מוסיף זיין אין עבודת ה', בכל עניני תורה ומצוותי, א. ז. וו.

ב. בפשטות לערנט מען, אז די מנהגים און ענינים וואס מ'טוט בקשר מיט א יארצייט (וההמשך לזה) — איז דאס לעילוי ולזכר הנשמה, בכדי די נשמה זאל נתעלה ווערן העכער און העכער אין גן עדן.

אבער יש לומר, אז אין דעם איז פא-ראן נאך א גרעסערער ענין, כדלקמן. יש לומר, אז מ'קען עס פארשטיין פון דעם היינטיקן יארצייט (הראשון) — הן מצד די שיעורי תורה פון דעם טאג, און הן מצד דעם תאריך היום (כ"ב שבט), והן מצד דעם מאורע מיוחד פון דעם יארצייט במיוחד²⁰, ווי מרומז אויך אין איר נאמען און איר עבודה, און ווי-באלד די אלע זאכן קומען צוזאמען — איז דאס זיכער בהשגחה פרטית, און זיי האבן צווישן זיך א שייכות.

ג. אין היינטיקן שיעור רמב"ם [לויט דעם מנהג שהולך ומתפשט צו לערנען ספר הרמב"ם ג' פרקים ליום] לערנט מען (אין הלכות שבת²¹): „המבעיר כל שהוא חייב, והוא שיהא צריך לאפר“.

13) שענין זה (היאצייט) הוא דבר נוסף לעצם היום (כ"ב שבט), שהי' כבר אלפי שנה (מומן התחלת קביעת הזמנים ע"פ ימי החודש) לפני ההסתלקות. אלא לאידך יל שיש שייכות ביניהם — כי מגלגליו זכות ליום זכאי (תענית כט, א).

14) רפ"ב. משבת קו, א. — ולהעיר שגמרא זו בא בהמשך להסוגיא ע"ד ההשפעה של מיתת חכמים וצדיקים על בני אדם.

15) סוף הל' תמורה.

16) ובמבש"כ שכן הוא בנוגע לדיני התורה שבספר הרמב"ם עצמו.

17) ובפרט ע"פ דעת המכילתא דרשב"י (פרשתנו כ, ט) שששת ימים תעבוד הוא מצות עשה. וראה אוה"ת פרשתנו ע' תתקנד.

18) אלא שביום השבת, שאו נתעלה עולם העשי — אין בו בירר ותיקון האדם (ראה לקו"ת תוריע כ, ד), והעבודה היא (לא ע"י עשיית מלאכות אלו, כ"א) ע"י עבודה רוחנית. ואכ"מ. — ולהעיר שמלאכת שבת (כולל מלאכת הבערה דלקמן בפנים) הותרה במקדש בשבת (ראה בנוגע להבערה — מכילתא ויקהל לה, ג. וראה סהמ"צ להצ"צ מצות לא תבערו אש. ד"ה וביום השבת עת"ר. סה"ש תשמ"ח קה"ת, תשמ"ט) ח"א ע' 177-78.

19) תרומה כה, ח.

20) ראה לקו"ת שם.

מיט א ג-טלעכן פייער פון קדושה, אהבה כרשפי אש (לית פולחנא כפול-חנא דרחימותא²³), „אש²⁴ תמיד תוקד על המזבח לא תכבה²⁵“, זיך מקריב זיין ווי א „קרבו“, או „עולה תמימה“ לה, דורך דעם אש האלקי שבאהבה שבלבו העולה למעלה ו„מתלהט ומתלהב בתשוקה ורשפי אש אליו ית' כו“, האהבה דבכל לבכך²⁶ להיות הלב מלא באהבת ה' כו²⁷.

ובכללות — איז דאָס די עבודה פון מסירת נפש: ער גיט זיך אינגאנצן אָועק צו דעם (רצון פון דעם) אויבערשטן.

און די עבודה איז דורך „המבעיר (אפילו) כל שהוא“: דערביי איז ניט נוגע כמות, יעדער איד האָט אין זיך אַ ניצוץ פון דעם אש האלקי שבלבו, און „צרי-כים להעביר הניצוץ שיש ביסוד האש שבלב שיתגלה בבחי' גילוי עיי שמנפ-חיים כו²⁸“, ווען ער צינדט אָן אפילו אַ קליין פרט פון זיין לעבן מיט דעם אש האלקי, און אפילו מיט אַ „קליין“ פייערל (ניט קיין מדורה גדולה וכיו"ב) פון אהבה לה' — איז דאָס אַ מלאכה ועבודה גמורה. וכידוע אָן אין דער עבודה פון מס"נ איז די נקודת היהדות בשוה אין יעדער פרט, אפילו אין אַ „כל שהוא“.

דערביי איז אַבער דער תנאי, „והוא שיהא צריך לאפר“: די הבערה (רצוא) דאַרף זיין ניט אליין צוליב דער עלי

אין מאַכן חלקו בעולם אַ משכן לה²¹ (משא"כ אַ מלאכה אויף וועלכע מ'איז פטור בשבת, באַווייזט אַז דאָס איז ניט קיין עבודה בשלימות).

אָזוי איז אויך בנוגע לעניננו, אַ „המבעיר“ דאַרף זיין „צריך לאפר“ — ווייל די עבודה פון אַ אידן (איז דעם משכן לה') דאַרף זיין צוליב אַ תועלת אין דעם משכן, צוליב אויפטאַן, אַ תיקון ובירור וכו'.

והענין:

די עבודה (עבודה עיקרית²²) פון אַ אידן (איז זיין משכן ומקדש לה') באַ-שטייט אין „המבעיר“ — ער דאַרף „אַ-צינדן“ זיך אליין און זיין גאַנצע סביבה

(21) וזהו גם התוכן ד(הלכות) שבת (ברמב"ם) בכלל — „לקבוע בנפשותינו אמונת חידוש העולם“ (חינוך מצוה לב), ובמיוחד — עיי איסור מלאכת הרוצאה מרשות לרשות („ציאות השבת“ — ריש מסכת שבת), שזהו הנקודה עיקרית והסד-הכל דכל ל"ט המלאכות האסורות בשבת — לקבוע האמונה וידיעה שרשות הרבים (העולם, עלמא דפרודא — כולו) הוא רשות אחת, רשות היחיד, ליחידו של עולם (ראה תריא צט, ד. לקוית תוריע כא, ג. לקו"ש חייא ע' 68 ואילך).

(22) ראה בחיי ר"פ ויקהל ושל"ה מס' שבת קלו, סע"ב (והבאו באוה"ת ויקהל ע' ב'קמת ואילך) — שהבערת אש היא מלאכה עיקרית, ורוב המלאכות אינם אלא עיי האש (ולכן פרט התורה, לא תבערו אש יתר משאר המלאכות).

(*) ועפ"ז יש לבאר בפשיטות הטעם שסדר ה„ארבע רשויות לשבת“ (בשיטור היומי ברמב"ם — ה' שבת רפ"ד) הוא „רשות היחיד ורשות הרבים“, שהם רשויות מן הקצה אל הקצה (ואח"כ מונה „כרמליח ומקום פטור“, שבין רה"י ורה"ד) — כי זהו חוכן ענין דהוצאת שבת לעשות רשות הרבים לרשות היחיד, יחידו של עולם. (ווי"ל שזהו גם דיוק הלשון „ארבע רשויות לשבת“ — שהכוונה היא לעשות ה„ארבע רשויות“ לשבת לה.)

(23) ראה זחיב נה, כ. ח"ג רסו, א. לקוית שלח

מב, ג. ובכ"מ.

(24) צו ו, ו.

(25) להעיר מ„היום יום“ כי אדר שני.

(26) ואתחנן ו, ה.

(27) לקוית אמור לב, ג.

(28) לקוית שם.

ווי א קרבן („עולה תמימה“) שנקרב לה³³.

[ועד כדי כך, אז עס ווערט כדוגמא פון „אפרו של יצחק כאילו צבור על גבי המזבח“³⁴, וואס דערפאר „לא נאמרה זכירה ביצחק“³⁵] — דער כח המסנ' איז א רצון פנימי³⁶ פון א אידן³⁷, וואס דארף ניט האבן קיינע הכנות והתבוננות³⁸ (ניט ווי אהבה ויראה וואס דארף א התבוננות בדברים המביאים לידי זה), און דעריבער שטייט עס בגלוי ממש לפני הקב"ה³⁹ און מ'דארף אויף דעם ניט קיין זכרון⁴⁰.

מען דארף אבער פארשטיין דעם טעם אויף דעם: די העכסטע עבודה לכאורה איז, אז א איד זאל האבן מסירת נפש און

(דער פייער), נאר צוליב דער המשכה (שוב), צריך לאפר²⁹; דאס אנצינדן די אהבה כרשפי אש און איר עלי' למעלה בכלות הנפש איז ניט א תכלית פאר זיך, ער דארף דערביי האבן א צורך (נוצען) — דעם אפר³⁰, א תועלת: פון דעם מסנ' זאל ווערן א מציאות למטה, כולל אז דער מבעיר האדם איז א נשמה בגוף (גייט ניט אויס בכלות הנפש), און טוט מיט דעם אפר. די מסירת נפש קומט ארויס אין דער עבודה פון קיום התומצ' במעשה בפועל בעוה"ז הגשמי.

ווי ער איז א נשמה בגוף ועוסק בתומצ', איז ער בבחי' אפר — דורכ' גענומען מיט מסירת נפש, זיין עסק בתומצ' איז „בכל נפשך“³¹; זיין גאנצע מציאות איז אפר, „דורכגעברענט“ (איבערגעמאכט) פון דעם אש אלקי שב' לבכו (אזוי ווי אפר בפשטות איז „מהותו ועצמותו של העץ הנשרף בו“³¹), וואס דורך דעם אש בלייבט דער אפר³², אזוי

33 כמ"ש אדם כי יקריב מכם קרבן לה' (ויקרא א, ב), שהאדם עצמו הוא קרבן לה' (לקרית ויקרא ד"ה אדם כי יקריב). וכדוגמא לעקידת יצחק, שע"י הקרבת האיל, תחת בנו' ה"ז, כאלו בני שחוט . . דמו זרוק בו', ולכן יצחק הוא „עולה תמימה“ ואתר לצאת מארץ ישראל (ב"ר פס"ד, ג. פרש"י תולדות כו, ב). וראה בארוכה לקו"ש חכ"ה ע' 134 ואילך, שאפרו של יצחק מורה על זה שהמסנ' שלו חדרה גם הגוף והגשמיות בו, עיי"ש.

34 ירושלמי תענית פ"ב ה"א. תנחומא ס"פ וירא. ב"ר פצ"ד, ה. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 131 ואילך. וש"נ.

35 תו"כ ופרש"י בתוקותי כו, מב.

36 ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

37 ראה המשך יונתי תר"ם (ע' נא. נו ואילך) בביתאור מחז"ל (פדריא ספליא) דאפר אילו של יצחק הוא יסוד מזבח הפנימי — קטורת, בחי' התקשרות ועוצם הביטול (שלמעלה מכירורים דקרבנות).

38 כי מסנ' הוא למעלה מכל טעם ושכל (ראה הערה בסה"מ תשי"ט ע' 121 ואילך).

39 ולהעיר ממגיד משרים להבי' (ר"פ תצוה. ועוד). ושם תשרף על קדושת שמי ויהי אפר מונח ע"ג המזבח.

40 אלא שבנוגע לאדם — לפעמים אין זה בגלוי.

29 או „המדליק את הנר או את העצים בו“ (לא בשביל האור בלבד, אלא) להתחמם בו. להאיר (רמב"ם שם סוף ה"א).

30 לא מיבעי להדיעה (שו"ת אבני נזר או"ח סרל"ה. וראה התוהמ"צ להרגצובי מע' הבערה) שעיקר הבערה הוא שריפת וכליון העצים, אלא אפילו לדעת אדה"ז (ריש הל' יו"ט — סתצ"ה סו"ס ב ובקו"א ב) שהבערה הוא הוצאת אש וריבוי האש (וברוחניות — ריבוי האהבה כרשפי אש), אין זה מלאכה ועבודה אא"כ צריך לאפר.

31 אנה"ק סט"ז.

32 היינו שהעפר יש בו קצת ישות, משא"כ אפר (שנשאר לאחרי שריפת העץ והעפר שבו) מורה על ביטול (ראה שערי אורה ד"ה כי עמך ספ"ט. ולהעיר מדה זה יתנו תרניח — אלא שם הביאור באופן אחר). וי"ל שזה מרומז גם בחיבת „אפר“ עם א' — המורה על אחדותו עם ה' אלופו של עולם, ואילו „עפר“ בע' מורה על התחלקות של ע' (ע' אומות וכו').

יוספים אנחנו לשמוע את קול ה' אלקינו עוד' — ווען זיי האבן ערשט געזען ווי דער אויבערשטער רעדט מיט זיי און זיי זיינען, וחי'!

און נאכמער: דער אויבערשטער האָט אויף די רייד זייערע געזאָגט משה'ן: „שמעתי את קול דברי העם הזה אשר דברו אליך היטיבו כל אשר דברו, מי יתן והי' לכם זה להם ליראה אותי גו'!"

ה. וייל דער ביאור אין דעם:

תכלית וכוונת כל הענינים איז — עס זאל זיך אויספירן דער נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, אָז די וועלט זאל זיין אַ דירה פאר דעם אויבערשטן.

וואָס דער כח לזה האָט זיך אויפֿ-געטאָן (בעיקר) באַ מתן תורה, ווען ס'איז בטל געוואָרן די גזירה פֿון עליו-נים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה: אויך פֿאַר מתן תורה האָט מען געלערנט און מקיים געווען תורה ומצוות, ביז אָז „תורה קדמה לעולם", אָבער דעמולט זיינען תורה און וועלט געבליבן צוויי „באָזונדערע" זאַכן;

מתן תורה האָט אויפֿגעטאָן אָז תורה ומצוות זאל נמשך ווערן למטה, און דורכנעמען און מזכך זיין גשמיות העולם, אָזוי אָז די וועלט זאל ווערן אַ דירה להשם, אַ חפצא של קדושה.

עולה זיין למעלה מעלה אין דעם אש אלקי. אפילו אָז עס דאַרף אויך זיין די המשכה למטה — ווי קען מען זאָגן אָז די הבערה ועלי אַליין איז ניט קיין מלאכה גמורה (אויב דאָס איז ניט „צריך לאפרי")?

ד. ויש לומר דער ביאור בזה בהק-דים אָז ענלעכע שאלה אין אונזער פרשה:

לאחרי וואָס די אידן האָבן געהערט די עשרת הדברות האָבן זיי געזאָגט צו משה רבינו: „דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלקים פֿון גמות".

פֿאַדערט זיך הסברה: די העכסטע מדריגה צו וועלכע אידן קענען דער-גרייכן, איז בשעת דער אויבערשטער באַווייזט זיך צו זיי אַליין און רעדט מיט זיי אַליין (כלי ממוצעים), ווי די אידן האָבן געבעטן „אינו דומה השומע מפי השליח לשומע מפי המלך", רצוננו לשמוע מפי מלכנו כו' רצוננו לראות את מלכנו", און דער אויבערשטער האָט ממלא געווען בקשתם, ווי די אידן האָבן דערנאָך געזאָגט (ווי דערציילט ע"י משה אין תורה⁴⁵). הן הראנו ה' אלקינו את כבודו ואת גדלו ואת קולו שמענו מתוך האש, היום הזה ראינו כי ידבר אלקים את האדם וחי'.

איז פֿאַרוואָס האָבן די אידן דערנאָך געזאָגט „דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלקים" — צוליב דעם חשש „כיי" תאכלנו האש הגדולה הזאת אם

(45) שם, כה-כו.

(46) תנחומא נשא טז, ועוד. תניא פליג.

(47) שמיר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.

(48) ראה יומא כח, ב. קידושין פד, א. ועוד. וראה

לקי"ש חט"ז ע' 212 ואילך. ושי"ן.

(49) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב.

תנחומא וישב ד, ושי"ן. זחי"ב מט, א.

(41) כ, טז.

(42) מכלתא ופרשיי פרשתנו יט, ט. וראה

שמיר פרשתנו פכ"ט, ד וביפ"ת שם.

(43) ואתחננו ה, כא.

(44) שם, כב-כג.

און דערפאר האָבן אידן געבעטן „דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות“ — הגם אז זיי האָבן געזען אז נאָכדעם ווי זיי האָבן געהערט „קול אלקים חיים מדבר מתוך האשׁ“ זיי נען זיי געבליבן לעבן — ווייל דאָס וואָס זיי זיינען געבליבן לעבן איז עס געווען בדרך נס [ואמחז"ל⁵³ על כל דיבור ודיבור פּרחה נשמתו, נאָר דער נאָר החזירו להו כטל תחיׁ].

און דעריבער האָבן זיי געבעטן „דבר אתה עמנו“, אז די המשכה מלמעלה זאל זיין דורך משה׳ן, דער ממוצע המחבר״ אידן מיטן אויבערשטן⁵⁴, דוקא דורך דעם ברענגט זיך אַרויס שלימות הכוונה.

דוקא אין דעם באַשטייט תכלית וכוונה פון תורה ומצוות (וועלכע זיי נען געגעבן געוואָרן באַ מ״ת) — עס זאל זיין „וחיׁ“ בהם ולא שימות בהם⁵⁵, דוקא נשמות בגופים (ובאופן פון „ונשמרתם מאד לנפשותיכם⁵⁶“), און ניט דורך העלאה בלבד, כי תאכלנו האשׁ הגדולה הזאת גו״⁵⁷.

און דאָס איז געקומען דורך דעם וואָס באַ מ״ת איז נתגלה געוואָרן עצם התורה („חמודה גנוזה⁵⁸“) ווי דאָס איז פאַר-בונדן מיט עצמותו ית׳, דערפאַר האָט דאָס געהאַט כּכח צו אויך נמשך ווערן למטה און געבן דעם כח אויף דורכ-נעמען גשמיות העולם. משא״כ די תורה וואָס מען האָט געלערנט לפני מ״ת איז „ריחות היו״⁵⁹, תורה שבערך להבריאה.

דאָס הייסט: וויבאַלד אז „נתאוהׁ השם עס זאל זיין א דירה בתחתונים, וועלכער איז העכער און איז די סיבה אויף אַלע ענינים, אַלע השפעות והארות כּו וכל סדר השתלשלות, איז מובן, אַ אַלע ענינים, אפילו די העכסטע עליות וגילויים וואָס זיינען געווען באַ מ״ת, איז כּוונתם — צו אויספירן דעם נתאוה הקב״ה עס זאל זיין א דירה בתחתונים.

און דעריבער, אויב ס׳איז דאָ א גילוי פון „מלכנוׁ וואָס איז אים הערט זיך ניט די כּוונה (די המשכה למטה) — איז דאָס ניט די אמת׳ע שלימות, ביז אַז דאָס איז אפילו ניט אַן עליׁ בשלימות, וואָרום ווען איז די עליׁ פון אידן אַן אמת׳ע עליׁ, ווען דאָס ווערט נמשך למטה⁶².

ובסגנון אחר: די המשכה למטה איז נוגע ניט נאָר צו דעם מקבל וואָס גע-פינט זיך למטה, נאָר אויך צו דעם גילוי שמלמעלה. וואָרום דוקא דורך דעם וואָס די המשכה קומט אַן למטה און נעמט דורך דעם תחתון, פירט זיך דורך שלימות הכוונה, כּנ״ל.

53 שבת פה, ב. שומר פרשתו פכ״ט, ד.
54 ד״ה פנים בפנים תרניט. ובכ״מ.
55 ומה שמשׁה ה׳ מצטער על בקשת בני (פרשׁי ואחחנן שם, כד), יש לומר — מפני שלא ה׳ להם הכלים לשמוע ולקבל דבר ה׳ עצמו (ולא ע״י משה) וישארו בחיים בדרך הטבע, כמשה.
56 אחרי יתׁ, ה.
57 יומא פה, ב. סנהדרין עד, א. ושׁנ. רמב״ם הלי יסוה״ת רפ״ה.
58 ואחחנן ד, טו.
59 ועפ״ז יומחק ההוספה ד, לא שימות בהםׁ, דלכאורה מאי קמיל (לאחרי שנאמר „וחי בהםׁ“), אלא שלא ימותׁ ע״י ההבערה וההעלאה כאשׁ האלקי בכלות הנפש.

50 שבת פה, ב.
51 שהשׁיר פ״א, ג (א).
52 ראה תניא פליׁ בנוגע לעולמות העליונים: הואיל ולהם ירידה מאור פניו יתׁ כּוׁ. והעליׁ שבהם נעשית דוקא ע״י העבודה דתחתונים.

מוסיף על הראשונים, דורך דעם קומט צו א הוספה ועילוי⁶⁴. און די משפטים זיינען פארבונדן מיט „תשים לפניהם“ די העכסטע ענינים אין תורה, תשים מלשון סימה (אוצר)⁶⁵, ולפניהם — לפנימיותם⁶⁶, וכיחד עם זה — ווי דאס קומט אראפ אין מציאות וסדר העולם — „סדורה בפיהם כו“, כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם⁶⁷.

ז. ע"פ הנ"ל איז אויך פארשטאנדיק דעם ענין אין רמב"ם, אז די הבערה ועלי' אליין איז ניט א מלאכה (אויב דאס איז ניט „צריך לאפר“) — ווייל די תכלית וכוונה פון אלע ענינים איז — נתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, וואס דער „נתאוהה“ איז די סיבה אויף אלע השפעות והארות וכו', איז מובן, אז אלע דרגות אין עבודה, אפילו די העכסטע עליות פון מסירת נפש, איז שלימות כוונתם — צו אויספירן עס זאל זיין א דירה בתחתונים.

און דעריבער, אויב ס'איז דא אן עבודה (ווי „המבעיר“) וואס אין איר הערט זיך ניט אט די כוונה („צריך לאפר“) — איז דאס ניט די אמת'ע מלאכה ועבודה,

ביז אן דאס איז אפילו ניט אן עלי' בשלימות. ווען איז די עלי' פון „הבע' רה“ אן אמת'ע עלי'⁶⁸, דוקא ווען דאס ברענגט א המשכה („צריך לאפר“)⁶⁹.

ו. עפ"ז קען מען אויך מבאר זיין דעם ציווי וואס דער אויבערשטער האט אנגעזאגט משה'ן בסוף פרשתנו בהמשך גלייך צו מתן תורה און בקשת ישראל „ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות“ — „מזבח“ אדמה תעשה לי וזבחת עליו גו' ואם מזבח אבנים תעשה לי גו', ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו“.

דלכאורה: בשעת דער כהן איז עולה על המזבח להקריב קרבן לה', איז ער זיכער נתעלה געווארן, האט געדארפט ווערן א מציאות, ע"ד קודם החטא ובמילא — ולא יתבוששו⁷⁰, איז ניטא דער חשש פון „תגלה ערותך“? נאר די כוונה במ"ת פון עבודת ה' איז, עס זאל זיין א מציאות האדם חי באמירתם נעשה ונשמע, און בא אידן דורך עבודתם זאל זיין „לא תעלה במעלות על מזבחי“, בכדי „לא תגלה ערותך עליו“. וי"ל דאדרבה — דורך דעם קומט צו נאך א מצוה אין תורה (וואס וואלט ניט געווען לולא דער מציאות פון „ערותך“).

ועד"ז איז אויך פארשטאנדיק דער המשך פון דער פרשה שלאחרי זה — וואו עס ווערט דערציילט וועגן „ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם“, וואס די משפטים זיינען רובם דינים ומצוות פארבונדן מיט דברים וענינים גשמיים (די עבודה בפועל פון מאכן א דירה בתחתונים⁷¹), ביז ענינים בלתי רצויים (גניבה, ודיני עבדות, נזקי נפש וכיו"ב): אבער ביחד עם זה איז „מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני“⁷², ביז אן „ואלה

64 ראה סה"ש תשמ"ח שם ע' 262 ואילך.

65 ירושלמי ע"ז פ"ב סוף ה"ג ובפ"מ שם.

66 תרא משפטים עה, ג. תו"ח שם תט, רע"א.

ועוד.

67 להעיר ממחיל: נכנס בשלום — רק בר'

עקיבא — כי רק הוא יצא בשלום (תגיגה טו, ב).

60 כ, כא ואילך.

61 בראשית ב, כה.

62 ראה לקו"ש חכו ע' 368 ואילך.

63 פרשי' ר"פ משפטים.

המשכה למטה — אַלץ גרעסער איז די עלי' למעלה.

און דער דיוק בזה: עס דאַרף זיין „צריך לאפר“: ס'איז ניט מספיק די הנהגת הנשמה, נאָר זי פילט א „צורך“, דער צורך — „לאפר“, די המשכה למטה, ביז צו תכלית השלימות — דער צורך והשתוקקות צו צוריק יורד זיין אַלס אַ נשמה בגוף, וי"ל שהוא בדוגמא ווי נתאוה הקב"ה צו א דירה בתחתון נים.

„צריך לאפר“ מיינט בפשטות, אַז די נשמה וויל און דאַרף זיך משתוקק זיין — אַז דורך איר הסתלקות למעלה זאלן קומען אַ הוספה אין פעולות טובות דאָ למטה בעוה"ז הגשמי, כולל על שם ולזכר הנשמה — הוספה בתפלה, בלימוד התורה ובנתינה לצדקה וכיו"ב. זיי קומען אַלס אַ תוצאה פון דער הסתלקות ועליית הנשמה (אזוי ווי דער אפר איז אַ תוצאה פון שריפת העץ).

ובכלל — עס זאל זיין דער „והחי יתן אל לבו“, ניט צוליב די עליית הנשמה אליין, נאָר צוליב די השפעה ופעולה למטה.

[ובפרט לאחרי ההוראה והציווי בספר קהלת (איינער פון די כ"ד ספרי קודש) „והחי יתן אל לבו“, וואָס דעמולט באַקומט עס מעין דעם תוקף פון אַ ציווי התורה ווי לאחרי מתן תורה: נוסף לקיום דבר זה מצד שכל האדם (וואָס

ח. ע"פ כל הנ"ל וועט מען אויך פאַרשטיין דעם ענין פון פראווען אַ יאָר-צייט נאָך דער הסתלקות פון אַ נשמה למעלה:

כהשקפה ראשונה יש מקום לומר, אַז לאחרי וואָס ס'איז געווען די „הבערה“ און אַ נשמה איז נסתלק געוואָרן איז דעם אש, און איז עולה מדרגא לדרגא בעילוי אחר עילוי — וויל זי גאָר ניט נמשך ווערן למטה, ובפרט אַז טבע הנשמה (גר ה' נשמת אדם⁶⁸) איז צו עולה זיין למעלה⁶⁹.

דער אמת איז אַבער, ווי פאַרשטאַנ-דיק ע"פ הנ"ל, אַז „המבעיר“ (העלאה) לעצמו איז ניט קיין תכלית, די כוונה ותכלית בזה איז — „שיהא צריך לאפר“, אַז פון דער העלאה והסתלקות זאל אַרויסקומען אַ המשכה למטה והשפעה למטה (נאָר דאָס איז אַ המשכה למטה וועלכע איז דורכגענומען „דורכ-געברענט“ מיט דער „הבערה“ ועלי' באש אלקי), ווי עס שטייט⁷⁰ בנוגע צו דער הסתלקות פון אַ צדיק — אַז באַ דער עלי' הכי נעליית דעמולט איז „פועל ישועות (בחי' שעה נהוריני“ בקרב הארץ“ (למטה מטה) דוקא:

און וואָס העכער די עלי' למעלה — אַלץ מערער דאַרף זיין די המשכה למטה, וע"ד „צדיקא“ דאתפטר אשתכח בכולהו עלמין (גם בעולם המעשה) יתיר מבחיהי⁷¹, ועד"ז: וואָס מערער די

68) משלי כ, כו.

69) תניא רפי"ט.

70) אגה"ק סי' כח.

71) אגה"ק סי' קד, ב.

72) זחי' עא, ב. הובא ונתבאר באגה"ק סי' זר וביאורי.

73) להעיר מהמבואר בהמשך ההילולא יו"ד שבת השי"ת הענין ד. אסתלק יקרא קוב"ה בכולהו

עלמין (ראה זחי' ב, ב), שאין זה ענין של סילוק חי, אלא גילוי האור בבחי' רוממות כו.

74) תחיית המתים — שהיא תכלית השלימות, כפס"ד תורת הקבלה והחסידות (סהמ"צ להצ"צ — מצות ציצית. ועוד) כדעת הרמב"ן (בשער הגמול), ששלימות השכר היא לא לנשמות לבד, אלא לנשמות בגופים.

שטייען דעמולט בעלי הכי נעלית — פארבינדט מען הזכרת הנשמה דוקא מיט א המשכה פון צדקה למטה!

ועד"ז ווען עס קומט א יארצייט, וואס דעמולט הויבט זיך אן א נייע תקופה פון סדר עליית הנשמה שלא בערך (כמובן פון אמירת הקדיש ביום זה) — איז כשם ווי די עלי חדשה איז „צריך לאפר“, אויפטאן א המשכה חדשה למטה, אזוי זיינען אויך די מנהגים ופעולות („והחי יתן אל לבו“) וואס א איד טוט למטה בקשר מיט דעם יארצייט, פארבונדן מיט דער המשכה והשפעה למטה.

[ביז אן דאס ווערט א כלי אויף דער שלימות פון „והחי יתן אל לבו“ — „חי העולמים שהוא משלם שכר לבר נש על כל פסיעה ופסיעה בגמילות חסדים“⁸⁰: דער אויבערשטער — ווי ער איז חי העולמים (מקור החיים של כל העוֹלָמוֹת, וי"ל גם „חי העולמים“ נצחיות, אלקות שלמעלה מעולמות) — איז ממשיך ומשפיע ברכה ושכר למטה מטה, און נוסף על — בכללות, אין פרטים ופרטי פרטים — „על כל פסיעה ופסיעה“.

ועד"ז דארף זיין ביי דעם „והחי יתן אל לבו“ פון א אידן, אן דאס דארף ארויסקומען אין א השפעה והמשכה למטה אין פרטים ופרטי פרטים].

ט. דערפון איז אויך מובן בנוגע צו דעם היינטיקן יארצייט:

אע"פ וואס ס'איז געווען א „הבערה“ פון אן אש אלקי און די נשמה איז ארויף אין דעם אש, און איז עולה העכער און העכער,

דאס איז געווען אויך קודם הציווי, קומט אין דעם צו (דורך דעם ציווי) דער כח ופעולת המשכה אין גשמיות העולם, „צריך לאפר“, ביז אן אין דעם איז תלוי אן די עלי („המכעיר“) זאל זיין בשלימות].

ובלשון חז"ל: „יעקב אבינו לא מת, וכי בכדי ספדו ספדייא כו', אלא כו' מה זרעו בחיים אף הוא בחיים“, דורך דעם וואס „זרעו בחיים“ (נשמות בגופים) ווערט אויפגעטאן אן „אף הוא בחיים“.

ועפ"ז יש לומר דעם טעם פארוואס מ'פארבינדט אמירת יזכור ביוהכ"פ⁷⁵ וכיו"ב (ועד"ז בפעולות בכיו"ב איז אנדערע זמני השנה) מיט א נדבה לצדקה פאר דעם נפטר — ניט נאר צוליב עליית הנשמה⁷⁶ (ווייל אי רק משום הא, האט מען עס געקענט טאן דורך א הוספה אין אן אנדער מצוה, ניט דוקא צדקה לעניים), נאר ווייל עליית הנשמה איז פארבונדן מיט א המשכה למטה אין עוה"ז, און צדקה איז א מצוה וואס קומט אראפ אין גשמיות העולם ממש, ביז אן זי איז „עיקר המצות מעשיות ועולה על כולנה“, ווייל „אין לך מצוה שנפש החיונית מתלבשת בה כל כך כבמצות הצדקה כו“⁷⁷. ועד כדי כך, אן אפילו שטייענדיק אין יום הקדוש (יוהכ"פ), ווען מ'איז דומה למלאכים⁷⁸ (עלי למעלה), ועאכו"כ אן די נשמות

75) תענית ה, ב.

76) תנחומא ר"פ האוינו. ועוד. וראה ב"י אר"ח סר"ס תרכ"א. שו"ע שם. שו"ע אדה"ז שם ס"ד.

77) כמ"ש במקומות שבהערה הקודמת.

78) תנ"א פל"ז (מח, ב).

79) טור אר"ח סתר"ו (מפד"א פמ"ו). שם סתר"ט. שו"ע אדה"ז שם ס"ט (מדב"ר פ"ב, לו). רמ"א ושו"ע אדה"ז שם סר"ס תרי.

80) קה"ר פ"ז, ה. וראה אוה"ת נ"ך ע אקבג.

וכמרוז אויך אין איר נאָמען — „חי“, וואָס שלימות החיים איז דוקא חיים גשמיים, וואָס דאָס טוט מען למטה פאר דער נשמה — דורך דעם וואָס „מה זרעה בחיים אף היא בחיים“.

ביז אַז דאָס קומט אַראָפּ אין דעם צווייטן נאָמען („מושקא“) וואָס איז אַ שם בלע״ז, וועלכע ווייזט אויף דער המשכה למטה מטה, בלשון האומות כו'.

און אויך די גימטריא פון ביידע נעמען („חי מושקא“) איז — „עת“, וואָס באַדייט התחלקות הזמן⁸⁴ (אויף כ"ח עתים⁸⁵, עת לדבר, עת לבנות גו'), וואָס דאָס באַווייזט אויף דער המשכה למטה מטה, אין הגבלת הזמן, וביחד ע"ז כמובן — אין הגבלת המקום.

ולאידך גיסא — איז די המשכה למטה מטה פאַרבונדן דוקא מיט כ"ח עתים, ביז אַ גילוי הכי נעלה — „כח אד"ם⁸⁶“.

י. ולהוסיף — ע"פ ההוראה ללמוד מוסר וכו' מכל דבר — אַז ענין הנ"ל איז מרומז אויך אין דעם תאריך פון דעם יאַרצייט — כ"ב שבט:

כ"ב מרמז און גייט בכ"מ אויף כ"ב אותיות התורה שבהן נברא העולם: אותיות זיינען פון לשון „אתא בוקר" ⁸⁷, וואָרום דורך די אותיות ווערט אויך די

ובפרט אַז אויך אַלס נשמה בגוף — המדובר בצדקנית, און דערצו — בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, וכידוע אַז אַ בת האַט אַ שייכות מיוחדת מיט דעם אב"י, האַט זי אויך זכות אב"י (נוסף לזכות עצמה), און זייענדיק למטה האַט זי געטאַן עבודתה „כמצות רצונך“, און באופן פון ילכו מחיל אל חיל⁸², בעילוי אחר עילוי,

ובמיוחד — עבודה מתוך מסירת נפש. וכמובן אויך פון דעם סיפור הידוע בנוגע צו חינוך בנותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, אַז דער מלמד זייערער האַט געוואַלט אַלץ מלביש זיין אין שכל, זיי ניט דערשרעקן מיט מעשי נסים און מסירת נפש, האַט אים כ"ק מו"ח אדמו"ר געזאָגט, אַז אדרבה — אַ אידיש קינד דאַרפן אָנהויבן מחנך זיין דוקא מיט סיפורי מס"נ, און דוקא דאָס „לייגט זיך" ביי אַ אידיש קינד. ולהעיר: דער סיפור איז געווען בקשר מיט איר, איז פאַרשטאַנדיק אַז עס איז געווען בהדגשה דער חינוך באופן כזה — דורכגענומען מיט מסירת נפש וכו'.

עאכו"כ לאחרי ההסתלקות, ווען הנשמה איז עולה העכער און העכער. ובפרט אין דעם ערשטן יאַרצייט, ווען עס הויבט זיך אַז אַ נייער סדר העליות באופן שלא בערך⁸³ —

איז די כוונה אין די עליות — „צריך לאפר“, צוליב דער המשכה והשפעה בחיים גשמיים למטה.

84) משא"כ „זמן" הוא תואר כללי על כללות ענין הזמן, כולל גם סדר זמנים וזמן בלתי משוער, עד לנצחיות שבזמן, וכיו"ב.

85) קהלת ג, ב ואילך.

86) ראה אוה"ת שלח ע' תעג. — ולהעיר שכח אד' הוא גם כנגד הכ"ח אותיות שבתיבות יהא שמי' רבא מברך ולעלמי עלמא כו' (אוה"ת שם ס"ע תקכ).

87) ישע"י כא, יב. וראה לקו"ת במדבר יא, ג. ובכ"מ.

81) ראה נדה לא, סע"א. „היום יום" כח אייר. וראה גם סה"ש תשמ"ח שם ע' 273.

82) תהלים פד, ח.

83) וראה שבת קנב, סע"ב ואילך, שלאחר י"ב חודש נשמתו עולה ושוב אינה יורדת.

ריון⁹²) — דארף זיין „צריך לאפר“, די המשכה וואס קומט דערפון ארויס.

ובפשטות — דורך פארבינדן די הס-תלקות מיט המשכת פעולות במעשה בפועל דא למטה בעוה"ז הגשמי, בזמן ומקום גשמי („עת“), כדלקמן.

ועפ"ז איז מובן אויך, אז וויבאלד די פעולות זיינען בכדי אויפטאן א המשכה למטה, איז פארשטאנדיק, אז זיי זיינען ניט נאָר צוליב דער נשמה (אז „מה זרעה בחיים אף היא בחיים“), נאָר אויך צוליב אידן וואָס געפינען זיך למטה⁹³, ווייל דורך דעם (וואָס „היא בחיים“) טוט מען אויף אז זי איז מבקש ומתפלל אין עולם האמת — אויף כל המצטרך, בגש-מיות וברוחניות, ואריכות ימים ושנים טובות, מתוך בריאות הנכונה, בבני חיי ומזוני רויחי ובכולם רויחי⁹⁴.

יב. דער סיכום מזה — בנוגע לפי-על:

שטייענדיק בהתחלת תקופה חדשה — דער ערשטער יארצייט און אנהויבס פון דער שנה שניי⁹⁵ לאחרי דער הסתל-

השפעה וחיות שלמעלה נמשך למטה: און כ"ב אותיות זיינען כולל אלע המשכות והשפעות, שבהן נברא העולם (דורך די אותיות וחילופים ותמורות כו⁹⁶).

און די כוונה בזה איז צו מגלה זיין בכל עניני העולם די כ"ב אותיות התורה שבהם (ובשבילה⁹⁷) נברא העולם. וואָס דאָס איז דער תוכן פון „שבט“, (אויך) מלשון שבט (וממשלה), הממשלה ושלטה: דורך מגלה ומפרסם זיין אז די גאנצע וועלט נעמט זיך פון די כ"ב אותיות התורה, שבה נברא העולם, און דאָס איז מהוה די וועלט בכל רגע ורגע מחדש⁹⁸ — ווערט דער ענין פון „שבט“, „דבר מלך שלטון“⁹⁹, אז א איד ע"י התורה איז מושל ושולט ומנהיג די וועלט.

כולל אויך דעם — עולם קטן זה האדם¹⁰⁰. די התבוננות בזה אז דער מענטש — און ער בפרט — ווערט נתהווה בכל רגע מחדש ממש (פון די אותיות התורה), איז דער בעסטער „מוסר-זאָגער“ אז זיין נפש האלקית זאל ווערן א „שבט“ (מושל ושולט) אויף אים, ער זאל טאן וואָס דער אויבערשטער וויל!

יא. דערפון איז אויך פארשטאנדיק בנוגע צו פראווען דעם יארצייט — אן הגם דאָס איז פארבונדן מיט „אשת נעורים“, מיט די הגדרות הקשורות בזה (כמבואר אין דער סוגיא במס' סנהד-

92) כב, א.

93) ראה לקי"ד ח"א מ, א (בנוגע לאמירת אמן על הקדיש שנאמר על אדה"ו), וויפל ברכה והצלחה ער גיט בנר"ן ח"י יחידה ברוחניות ובגשמיות, בבני חיי ומזוני לדורי דורות.

94) ראה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר (אגרות קודש שלו ח"ג ע' קמא ואילך), שע"י התפלה לעילוי נשמת כו', הנה בזה הם גורמים נחת רוח לנשמות העולות, ואשר בגלל זאת הנה נשמות כו' מעוררין רחמים בעד יוצאי חלציהם להיות נמשך להם שפע ברכה בגשמיות וברוחניות. וראה קונטרס חנוך לנער ע' 29 ואילך.

95) ולהעיר מהשייכות לשבת, שכל עיסקא דשבתא כפול כו' (ראה לקו"ת בתחלתו), וגם עם ענין הגאולה הקשורה עם אותיות כפולות (ראה רד"ה לך תרכ"ז. תר"ל. ועוד).

88) ראה שעה"ה"א פ"א.

89) פרש"י ר"פ בראשית.

90) קהלת ח, ד.

91) תנחומא פקודי ג. תקו"ז תסי"ט (ק, א).

אזוי אויך — „והחי יתן אל לבו“ אין אַ הוספה בכלל אין נתינת הצדקה, וואָס דאָס איז אַ מצוה וועלכע קומט אַראָפּ אין גשמיות העולם ממש (און דערפאַר פאַרבינדט מען דערמיט הזכרת הנשמות), כנ"ל.

עד"ז — מרבה זיין אין הקמת מוסדות על שמה ולזכותה, וואָס דאָס פאַר-בינדט איר מיט אַ מקום ובנין גשמי פאַרבונדן מיט הפצת התורה והיהדות.

ונוסף על כל זה — אַז באַ יעדערן זאָל זיין דער „והחי יתן אל לבו“, און באַווייזן אַז „זרעה בחיים“ (וואָס דע-מולט איז „היא בחיים“), דורך זיך אַפּלערנען פון איר הנהגה און זיך אויפ-פירן ברוחה כו', מתוך מסירת נפש.

ועאכא"כ דורך דעם וואָס מיגט אַ קינד אַ נאַמען נאָך איר, און מ'האָדע-וועט דעם קינד ברוחה, וואָס דאָס איז בפשטות ממש דער ענין פון „מה זרעה בחיים אף היא בחיים“; און דורך דעם וועט צוקומען באַ דעם קינד אין חיים („חיים“) בפשטות — אריכות ימים ושנים טובות.

יג. און דורך פאַרבינדן די נשמה מיט די פעולות והמשכות למטה, קומט צו אין ברכות ה' — „חי העולמים“ — אין אַלע ענינים אין וועלכע אידן נויטיקן זיך, בפרטים ופרטי פרטים („כל פסיעה ופסיעה“).

ביז דער ברכה הכי עיקרית⁹⁸ — „ובא לציון גואל“, „ונאמר אמן“, וואָס אמן באַווייזט אויף דעם גמר הנצחון⁹⁹, ביז

— דער גמר ונצחון איבערן גלות.

קות, וואָס דעמולט הויבט זיך אַז אַ נייער סדר עליות (נוסף צו די עליות שלפני זה) — דאַרף זיך דאָס אויס-דריקן אין אַ חידוש אין דעם „והחי יתן אל לבו“, צו מוסיף זיין באופן חדש אין אַלע החלטות טובות ופעולות, פאַר-בונדן מיט אַ המשכה למטה בגשמיות העולם („צריך לאפר“), ובזה גופא — נוסף על ענינים ברוחניות, און נוסף על בגשמיות, אין גשמיות גופא — ביז גשמיות שבגשמיות. וכל זה — דורכ-גענומען „דורכגעברענט“ מיט דער מסירת נפש און השפעה פון דער עלי' באש אלקי.

אַנהויבנדיק מיט אַ הוספה פון דעם חי למטה אין לימוד התורה און קיום המצוות, ובאופן — דוקא פאַרבונדן מיט עת — זמן ומקום גשמי: קביעות עתים לתורה בכל מקום — צו קובע זיין שיעורים ברבים אין לימוד החסידות און לימוד הנגלה¹⁰⁰, ובפרט אין די ערטער וואו עס זיינען דערוויילע ניטאָ שיעורי תורה.

און אין די שיעורים הקיימים מכבר — מוסיף זיין ומחזק זיין דעם לימוד, בכמות ובאיכות.

און פאַרבינדן די שיעורי תורה אויך מיט מעורר זיין אויף עניני יראת שמים בכלל, ובפרט — אין עבודת התפלה וקיום המצוות, כולל מצות צדקה — די ג' עמודים שעליהם העולם עומד וקיים⁹⁷.

96 כולל ובמיוחד — חלק האגדה שבתורה, עין יעקב וכיריב (שרוב סודות התורה גנוזין בה — אגה"ק סכ"ג. הלי' תיבת לאדה"ז פ"ב הי"ב), שענין זה קשור במיוחד עם אמירת קדיש דרבנן — „שמי רבא דאגדתאי שעזי קיים עלמא (סוטה מט, א). 97 אבות ריש פ"א וסופו.

98 כמנהג ישראל — לסיים בברכה זו.

99 נזיר בסופה.

— ובפרט אז מ'פארבינדט די הס' תלקות אויך מיט א הוספה אין דער אחכה לו און די צפ"י לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, "דרך¹⁰⁰ כוכב מיעקב זה דוד וקם שבט¹⁰¹ מישר" אל זה מלך המשיח¹⁰², וואס איז דוקא א גאולה גשמית לעיני בשר, לעיני כל בשר, כולל די גאולה פון די נשמות שלמעלה (וואס יש מקום לומר אז דאס איז גאר די גרעסטע גאולה) דורך "הקיצו ורננו שוכני עפר"¹⁰³ בתחיית המתים — ונעשים נשמות בגופים,

ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר¹⁰⁴, ולא יכנף עוד מוריד והיו עיניך רואות את מוריד¹⁰⁵, ובכללות — אז מ'זעט בגלוי ווי די חיות ומציאות פון כל העולם כולו נעמט זיך פון די כ"ב אותיות התורה (שבהן נברא העולם) און זיי זיינען מהוה דעם עולם בכל רגע ורגע מחדש, ומנהיגים (שבט) אותה.

וכל זה — תיכף ומיד ממש, ולא עכבן אפילו כהרף עין¹⁰⁶, וכההלכה¹⁰⁷ מיד הן (כל העולם כולו) נגאליזן.

100) בלק כד, יז.

101) ולהעיר מהרמז והשייכות לכ"ב שבט —

"דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל".

102) רמב"ם הל' מלכים פי"א ה"א.

103) ישעי' כו, יט.

104) שם מ, ה.

105) שם ל, כ.

106) מכילתא ופרש"י בא י"ב, מא.

107) רמב"ם הל' תשובה פי"ז ה"ה.

